

Lakialoite LA 21/2015 vp

Arja Juvonen ps ym.

Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalisten hyväksikäyttörikosten vähimmäisrangaistus korotetaan vähintään kahdeksi vuodeksi vankeutta eli samansuuruiseksi kuin törkeissä raiskausrikoksissa. Aloitteen tarkoituksena on lapsen aseman parantaminen asianmukaisemmalla rangaistuskäytännöllä sekä rangaistuskäytännön yhdenmukaistaminen törkeissä lapsiin kohdistuvissa seksuaalisissa hyväksikäyttörikoksissa.

PERUSTELUT

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan rangaistus törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä on vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään kymmenen vuotta (rikoslain 20 luvun 7 §). Suomalaisessa oikeuskäytännössä siitä voidaan kuitenkin tuomita vähimmäisrangaistuksen mukaan, jolloin vankeustuomio on ehdollinen. Rikoslain 6 luvun 9 §:n (515/2003) mukaan määräaikainen, enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi (ehdollinen vankeus), jollei rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisempi rikollisuus edellytä ehdottomaan vankeuteen tuomitsemista.

Esimerkiksi helmikuussa 2013 uutisoitiin käräjäoikeustuomiosta, jossa lukuisista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista annettiin tuomioksi vuosi ja kahdeksan kuukautta ehdollista vankeutta ja sakkoja. Käräjäoikeus totesi oululaismiehen syyllistyneen törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Teko oli kaikilla mittareilla mitattuna erittäin vakava, mutta tuomio ei ollut ankara. Vuonna 2014 Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi Lahdessa asuvan miehen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ehdolliseen vankeuteen yhdeksi vuodeksi ja kahdeksi kuukaudeksi. Sen lisäksi tuomitulle määrättiin yhdyskuntapalvelua 60 tuntia. Myös poikkeuksellisen törkeäksi arvioidun niin sanotun Muuramen pedofiilijutun päätekijä tuomittiin lapseen kohdistuneesta törkeästä seksuaalirikoksesta kahdeksi vuodeksi ehdolliseen vankeuteen. Uhrille mies veloitettiin maksamaan 10 000 euron kärsimyskorvaus.

Viime vuosien aikana vastaavat tapaukset ovat useita kertoja nostaneet julkiseen keskusteluun kysymykset lastensuojelun parantamisesta ja lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten saattamisesta vastaamaan tekojen haitallisuutta ja vakavuutta. Keskusteluun osallistuneista oikeusasiantuntijoista esimerkiksi KKO:n presidentti Pauliine Koskelo on arvioinut rangaistuskäytännön vaihtelevan erityisesti ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välisessä rajanvedossa. Rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvanen Itä-Suomen yliopistosta on pitänyt ongel-

Lakialoite LA 21/2015 vp

mana sitä, että törkeästä seksuaalirikoksesta voidaan antaa ehdollinen vankeusrangaistus. Eduskunnassa asiaan ovat kiinnittäneet huomiota lakialoiteilla esimerkiksi kansanedustajat Päivi Räsänen /kd (LA 17/2010 vp), Kari Tolvanen /kok (LA 33/2011 vp) ja Arja Juvonen /ps (LA 20/2013 vp).

Rikoslakimme mukaan törkeästä raiskauksesta vähimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Kun törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö kohdistuu lapseen, vähimmäisrangaistus on lievempi, vaikka rikoksen kohteina lapset ovat monin verroin aikuisia puolustuskyvyttömämpiä. Lapset luottavat aikuisiin eivätkä kykene kertomaan uhriksi joutumisestaan varsinkaan perheen sisäisissä tapauksissa, joissa hyväksikäyttö on voinut olla pitkään jatkuvaa. Lapsen törkeään seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistyneellä on monesti useampia uhreja. Rikos myös uusitaan usein. Rikoksen uhriksi joutuminen jättää tyypillisesti lapseen pysyvät, vaikeasti parantuvat jäljet, joiden kanssa on tultava toimeen koko loppuelämän ajan. Tällaisissa rikoksissa vankien määrän ja kustannusten kasvu ei voi olla peruste rangaistuksen säilyttämiselle nykyisellä tasolla. Koska lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia voidaan lähes poikkeuksetta pitää erityisen julmina, sen tulisi näkyä sekä rikosten rangaistusasteikon määrittelyssä että oikeuskäytännössä. Vähimmäisrangaistuksen korottaminen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä kahteen vuoteen yhdenmukaistaisi rangaistuskäytäntöä törkeissä tapauksissa ja antaisi asianmukaisen viestin rikoksen todellisesta vakavuudesta, kun siitä ei enää voisi tuomita ehdollista vankeusrangaistusta.

Lakialoitteen kannattavuusarvioinnin, eli poliittisen uudistustahdon kannalta samansuuntaisesti hallitusohjelmaan on myös kirjattu tärkeimpien oikeusasioita koskevien lainsäädäntöhankkeiden päälinjoina, että lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa tarkistetaan ja varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen, ja tarkistetaan ehdollisen vankeustuomion tehostamismahdollisuuksia. Viimeksi mainitusta vaihtoehdosta olisivat esimerkiksi lyhyt ehdoton vankeus, yhdyskuntapalvelu ja valvottu koevapaus (Ratkaisujen Suomi, Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015, s. 37).

Lakialoitteeseen sisältyvää ehdotusta voidaan luonnehtia vaikutuksiltaan yhteiskunnalliseksi. Tämä koskee lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten paheksuttavuuden korostamista sekä heidän perus- ja ihmisoikeuksiensa ja seksuaalisen itsemääräämisoikeutensa suojan parantamista. Tältä kannalta merkityksellisiä ovat erityisesti perustuslaissa suojatut oikeudet henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (7 §) ja yksityiselämän suojaan (10 §). Aloitteen ehdotusten voidaan toteutuessaan jossain määrin myös arvioida vähentävän lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia, kun rangaistuksen pelko estää tekemästä rikosta tai ainakin tekee rikoksen tekijälleen epäedulliseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Lakialoite LA 21/2015 vp

Laki

rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 20 luvun 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 540/2011, seuraavasti:

20 luku

Seksuaalirikoksista

7 §

Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Jos

1) tekijä on sukupuoliyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremman lapsen tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kuusitoista mutta ei kahdeksantoista vuotta täyttäneen lapsen kanssa taikka

2) lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä

a) kohteena on lapsi, jolle rikos lapsen iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa,

b) rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla tai

c) rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä erityisen riippuvaisen aseman vuoksi

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Lakialoite LA 21/2015 vp

Helsingissä 21.9.2015

Arja Juvonen ps
Anne Louhelainen ps
Olli Immonen eimm
Mika Raatikainen ps
Laura Huhtasaari ps
Ville Tavio ps
Simon Elo ps
Pentti Oinonen ps
Jani Mäkelä ps
Reijo Hongisto ps
Kimmo Kivelä ps
Toimi Kankaanniemi ps
Rami Lehto ps
Kaj Turunen ps
Jari Ronkainen ps
Mika Niikko ps
Martti Mölsä ps
Lea Mäkipää ps
Ari Jalonen ps
Teuvo Hakkarainen ps
Ritva Elomaa ps
Sami Savio ps
Maria Tolppanen ps
Ville Vähämäki ps
Veera Ruoho ps
Sari Tanus kd
Hanna Kosonen kesk
Martti Talja kesk
Petri Honkonen kesk
Jaana Pelkonen kok
Pauli Kiuru kok
Pirkko Mattila ps
Sinuhe Wallinheimo kok
Tuomo Puumala kesk
Ari Torniainen kesk
Satu Taavitsainen sd
Harry Harkimo kok
Kari Kulmala ps
Juha Pylväs kesk
Antti Kurvinen kesk
Ville Skinnari sd
Katri Kulmuni kesk
Niilo Keränen kesk
Mikko Savola kesk

Lakialoite LA 21/2015 vp

Pertti Hakanen kesk
Sirkka-Liisa Anttila kesk
Marisanna Jarva kesk
Sari Multala kok
Susanna Koski kok
Emma Kari vihr
Peter Östman kd
Sampo Terho ps
Eerikki Viljanen kesk
Nasima Razmyar sd
Mikko Kärnä kesk
Joonas Räsänen sd
Markku Eestilä kok
Hannu Hoskonen kesk
Wille Rydman kok
Leena Meri ps
Juho Eerola ps
Vesa-Matti Saarakkala ps
Sanna Lauslahti kok
Lasse Hautala kesk
Hannakaisa Heikkinen kesk
Arto Pirttilahti kesk
Eero Lehti kok
Harri Jaskari kok
Eeva-Maria Maijala kesk
Juhana Vartiainen kok
Seppo Kääriäinen kesk
Esko Kiviranta kesk
Olavi Ala-Nissilä kesk
Päivi Räsänen kd
Ben Zyskowicz kok
Pertti Salolainen kok
Tapani Tölli kesk
Timo Kalli kesk
Pekka Haavisto vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Markku Pakkanen kesk
Jukka Kopra kok
Tiina Elovaara ps
Silvia Modig vas
Timo Heinonen kok
Kalle Jokinen kok
Jyrki Kasvi vihr
Jani Toivola vihr
Touko Aalto vihr
Jari Myllykoski vas

Lakialoite LA 21/2015 vp

Harry Wallin sd
Sofia Vikman kok
Ilkka Kanerva kok
Jari Leppä kesk
Sari Essayah kd
Lauri Ihalainen sd
Johanna Karimäki vihr
Markus Mustajärvi vas
Matti Semi vas
Ville Niinistö vihr
Susanna Huovinen sd
Antero Laukkanen kd
Elsi Katainen kesk
Anne Kalmari kesk
Aila Paloniemi kesk
Tom Packalén ps